

УДК 343.988:[343.37+343.35]:349.6
DOI 10.32782/2523-4269-2025-93-124-128

Крейтор Андрій Андрійович,
заступник голови

(Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів
та захисту споживачів, м. Київ)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-6013-0550>

ОСОБИ – НОСІЇ ОПЕРАТИВНО ЗНАЧУЩОЇ ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ НАДРОВИКОРИСТАННЯ

У статті зазначено, що проблема нанесення шкоди довкіллю внаслідок незаконного видобутку корисних копалин пов'язана з надприбутковістю цього незаконного промислу, участю посадових осіб (правоохоронних та природоохоронних органів), які забезпечують безперешкодне здійснення протиправної діяльності, а також із відвертим нехтуванням умовами безпеки природного середовища в процесі надровикористання. Виокремлено осіб – носіїв оперативної поведінки, до яких належать такі категорії: відповідальні працівники суб'єктів надровикористання, які за характером своєї діяльності зобов'язані дотримуватися правил екологічної безпеки чи контролювати їх виконання іншими особами; службові особи та відповідальні працівники суб'єктів господарювання, які забезпечують виконання правил екологічної безпеки для суб'єктів надровикористання; службові особи екологічного контролю; рядові працівники суб'єктів надровикористання, які можуть скоювати екологічні злочини як за своєю ініціативою, так і за вказівкою своїх керівників; особи, які здійснюють незаконний видобуток корисних копалин; спеціально уповноважені особи, які відповідають за проведення будівельних, днопоглиблювальних і вибухових робіт, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на об'єктах (землях, водних об'єктах, ПЗФ тощо), які мають природоохоронний статус.

Ключові слова: сфера надровикористання, екологічні злочини, суб'єкти, особи, носії оперативної поведінки.

Постановка проблеми. На території України, яка становить 0,4 % світової території, виявлено до 5 % усіх мінерально-сировинних ресурсів земної кулі. При цьому запаси залізних руд становлять понад 14 % від загальносвітових, марганцевих руд – більше за 43 %. Україна посідає також провідні місця за запасами титану, цирконію, літію, графіту, каоліну, вогнетривких глин, сірки, калійних солей. Значна кількість природних ресурсів території України має унікальні економічні та природні якісні характеристики. У вартісному виразі розвідані протягом другої половини ХХ ст. вітчизняні запаси родовищ корисних копалин оцінюються в 7–7,5 трлн дол. США [1, с. 6]. В Україні зберігаються значні обсяги видобутку мінеральної сировини. Водночас використання надр у більшості випадків пов'язане з певними екологічними ризиками. Діяльність гірничодобувних підприємств має потужний негативний вплив на довкілля та всі його компоненти, а також пов'язана з накопиченням великої кількості промислових відходів. Окрім забруднення земель, атмосфери та водних об'єктів, погіршення умов існування флори і фауни, така діяльність може призводити до поширення різноманітних захворювань серед населення. Враховуючи геофізичні властивості надр, можна стверджувати, що жоден різновид надровикористання не може відбуватися без одночасної експлуатації комплексу взаємопов'язаних із ними ресурсів, особливо земель [2, с. 151–152].

Кількість екологічних злочинів із кожним роком не зменшується, і ця тенденція найближчим часом посилюватиметься. Наслідки цих злочинних діянь важко визначити, оскільки вони відразу непомітні, а результати руйнуючої дії всього масиву різних забруднень проявляються лише через достатньо значний проміжок часу. Однак це анітрохи не зменшує виключно суспільну небезпечність цих злочинів. Проблема виявлення, дослідження та протидії зазначеним злочинам у сучасних умовах має комплексний та інтегративний характер, що зумовлюється деструктивним впливом цих посягань на навколишнє середовище, можливими шкідливими наслідками для життя і здоров'я людей, майна, безпеки виробництва, системи господарювання в державі [3, с. 23–24]. Попри намагання держави забезпечувати дієвий контроль за додержанням умов екологічної безпеки в процесі надровидобувної діяльності шляхом створення ряду державних інституцій з відповідними функціями, проблема, яка стосується незаконного видобутку корисних копалин, нанесення шкоди довкіллю, досягла піка актуальності в суспільстві, що пов'язано з надприбутковістю цього незаконного промислу, участю посадових осіб (правоохоронних та природоохоронних органів), які забезпечують безперешкодне здійснення протиправної діяльності, а також із відвертим нехтуванням умовами безпеки природного середовища в процесі надровикористання. Зазначене обумовлює

потребу у виокремленні категорій осіб, які беруть участь у вчиненні екологічних злочинів у сфері надровикористання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ряд науковців, досліджуючи як екологічні злочини, так і злочини у сфері надровикористання, приділяли увагу категоріям осіб, які беруть участь у вчиненні зазначених злочинів. Зокрема, О. С. Книженко, розглядаючи екологічні злочини з позиції теорії криміналістики, зазначає, що спосіб злочинного забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів, земель унаслідок порушення правил надровикористання взаємопов'язаний з іншими елементами характеристики: особою злочинця, предметом злочинного посягання, наслідками злочину [4, с. 80–84]; А. С. Вербієць вказує, що від способу вчинення злочину залежить коло осіб, які беруть у ньому участь, їх безпосередні ролі та знаряддя, що використовуються для досягнення злочинної мети [5, с. 131–132]; О. С. Тарасенко позиціонує таких осіб як об'єктів індивідуального профілактичного впливу [6, с. 318–319]; М. Г. Максименцев вибирає два основні критерії класифікації для осіб, які незаконно видобувають корисливі копалини: за особливостями мотиваційного комплексу злочинної діяльності та за ступенем «кримінальної зараженості» [7, с. 155–159]; О. І. Ревенко здійснює класифікацію суб'єктів злочинів у сфері надровикористання з огляду на їх посади [8, с. 81–82]. Але зазначені науковці не розглядають категорії осіб у контексті їх характеристики як суб'єктів вчинення екологічних злочинів у сфері надровикористання.

Мета статті – виокремити категорії осіб – носіїв оперативної значущої поведінки під час вчинення екологічних злочинів у сфері надровикористання.

Виклад основного матеріалу. Що стосується осіб, які беруть участь у вчиненні екологічних злочинів, то ряд науковців здійснювали їх класифікацію з позиції суб'єктів екологічних злочинів або злочинів у сфері надровикористання.

Зокрема, М. Г. Максименцев вибирає два основні критерії класифікації для осіб, які незаконно видобувають корисливі копалини: за особливостями мотиваційного комплексу злочинної діяльності та за ступенем «кримінальної зараженості» [7, с. 155–159], тобто запропонована науковцем класифікація ґрунтується на психолого-особистісних якостях осіб.

О. І. Ревенко здійснює класифікацію суб'єктів злочинів у сфері надровикористання з огляду на їх посади: службові особи Державної служби геології та надр України, Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України, центральних органів виконавчої влади, які відповідно до своїх службових повноважень реалізують державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, що забезпечували прикриття злочинної діяльності злочинних груп; працівники державних та приватних шахт; власники підприємств, які займаються легальною розробкою надр або будівельними роботами; керівники вугільних складів і конвертаційних центрів [8, с. 81–82].

С. О. Книженко вважає, що екологічні злочини вчинюють особи, які можуть бути поділені на такі групи: службові особи державних органів виконавчої влади (державні інспектори з карантину рослин, службові особи центральних органів виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів; службові особи еколого-експертних підрозділів Міністерства екології та природних ресурсів України та ін.); службові особи підприємств, установ, організацій (керівники господарств,

архітектори, керівники проектного бюро, відділу, інституту; члени приймальних або ліквідаційних комісій підприємств, установ, організацій, інших); спеціально уповноважені особи (особи, які відповідають за експлуатацію технологічних установок або інших джерел небезпеки; працівники підприємств, установ, організацій, які уповноважені надати технічні умови щодо інженерного забезпечення об'єкта архітектури; особи, які виконують розробку робочої документації для будівництва тощо); інші особи (орендарі та власники земельних ділянок, інші особи) [4, с. 93].

На нашу думку, всі ці класифікації мають сенс, оскільки характеризують осіб – суб'єктів злочину з різних боків. Але характеристика осіб повинна надавати оперативним працівникам напрям пошуку, не тільки ґрунтуючись на кримінально-правових ознаках суб'єкта злочину, але й беручи до уваги попередній досвід розкриття таких злочинів.

Під час аналізу осіб як носіїв оперативної значущої поведінки потрібно враховувати таку обставину – є кілька варіантів здійснення злочинної діяльності й залежно від цього ці особи становлять оперативну зацікавленість. На стадії прийняття рішення про вчинення екологічного злочину у сфері надровикористання особа вимушена брати до уваги фактор наявності чи відсутності можливостей (і можливих наслідків) їх вчинення. Зокрема, позитивним рішенням про незаконне видобування корисних копалин може бути лише в тому разі, коли наявні певні засоби. Сам факт їх наявності (скажімо, екскаватора та/або вантажівки) може слугувати істотним чинником і складовою криміногенної ситуації, здатен наділити модель злочинної поведінки пріоритетним значенням, у тому числі за механізмом раціонального вибору, через співвідношення прогнозованих витрат та отримуваних вигід, благ. Так само особи, які здійснюють легальний видобуток корисних копалин, оцінюють наявність корупційних зв'язків за неперешкоджання кримінальної активності [7, с. 207–208] (у тому числі й бездіяльності щодо забезпечення екологічної безпеки). У цьому частково виявляється зв'язок особи – носія оперативної значущої поведінки з джерелом забруднення та результатами такої поведінки. Знаючи цей зв'язок і володіючи інформацією про способи забруднення, можна більш-менш обґрунтовано висувати версії про особу злочинця [4, с. 44–45].

Разом із тим неможливо виокремити таких осіб (носіїв оперативної значущої поведінки), не спираючись при цьому на норми кримінального права, оскільки тільки вони встановлюють умови, за яких особа може бути притягнута до відповідальності, а отже, виступає як об'єкт зацікавленості оперативних працівників і є носієм оперативної значущої поведінки. Тому ми виокремлюємо та класифікуємо зазначених осіб, використовуючи, зокрема, кримінально-правові ознаки.

Суб'єктом частини екологічних злочинів у сфері надровикористання може бути лише особа, яка має ознаки спеціального суб'єкта. Спеціальні ознаки особи, яка вчиняє екологічний злочин, можуть прямо називатись у диспозиціях відповідних статей (наприклад, вчинення злочину службовою особою, ст. 238 КК, або особою, спеціально відповідальною за інформування належних адресатів про забруднення моря, ч. 3 ст. 243 КК), чи впливати з їх змісту (зокрема, суб'єктом злочину за ст. 236 КК може бути лише особа, зобов'язана дотримуватись правил екологічної безпеки під час виконання своєї діяльності) [9]. «Так, вчинення злочину шляхом порушення спеціальних правил (статті 241, 243 та ін.)

свідчить про те, що його суб'єктом може бути лише особа, на яку покладено обов'язок дотримуватися вимог цих правил». Такими особами є службові особи підприємства, установи, організації та головні спеціалісти або спеціалісти підприємства, установи, організації, відповідальні за правильне ведення технологічного процесу та дотримання природоохоронних правил, встановлених нормативними актами.

З огляду на це ми виокремлюємо таку категорію осіб – носіїв оперативної значущої поведінки, як відповідальні працівники суб'єктів надровикористання, які за характером своєї діяльності зобов'язані дотримуватися правил екологічної безпеки чи контролювати їх виконання іншими особами.

Ряд екологічних злочинів (зокрема, передбачені ст. 242, 246, 248 КК) можуть вчинятися будь-якою особою, наділеною ознаками загального суб'єкта злочину [1, с. 141]. Це особи, на яких покладено правовий обов'язок дотримуватися відповідних приписів законодавства щодо порядку проведення державної екологічної експертизи, правил екологічної безпеки (службові особи підприємств, установ, організацій, відповідальні за проектування, розміщення, експлуатацію певних природоохоронних систем на об'єктах надровикористання, члени приймальних комісій таких об'єктів); спеціально уповноважені особи, на яких покладено обов'язок розробити і здати замовникові відповідну документацію або прийняти (ввести) в експлуатацію споруду з інженерними системами захисту довкілля [1, с. 109].

З огляду на це ми виокремлюємо таку категорію осіб – носіїв оперативної значущої поведінки, як службові особи та відповідальні працівники суб'єктів господарювання, які забезпечують виконання правил екологічної безпеки для суб'єктів надровикористання. Спеціальні дозволи на користування надрами в межах конкретних ділянок надаються тільки спеціалізованим підприємствам, установам і організаціям, а громадянин України може стати користувачем надр, якщо він має відповідну кваліфікацію, матеріально-технічні й економічні можливості для користування надрами. Оскільки набуття права на експлуатацію надр має свої особливості (численні дозвільні процедури, котрі має пройти фізична чи юридична особа, яка бажає отримати в користування певну ділянку надр), то особам, які пройшли процес отримання дозволу на надровикористання, будуть притаманні закріплені в дозволі ознаки (зокрема, у тій формі, коли останній вчиняється з порушенням правил екологічної безпеки в процесі надровикористання), тобто ці особи позиціонуються як такі, що вчинюють екологічний злочин на легально діючих надровидобувних об'єктах [1, с. 237]. Що стосується цієї категорії, то серед зазначених осіб виокремлюються такі, від яких можна отримати оперативну значущу інформацію. Розглядаючи таких працівників як джерела інформації, їх можна розмежувати на дві категорії: особи, які обізнані про наявність екологічних порушень у діяльності об'єкта; та працівники, які спеціалізуються на виконанні організаційних і внутрішніх функцій щодо забезпечення екологічної безпеки. Зазвичай некваліфіковані працівники підприємства працюють за наймом, виконуючи свої безпосередні обов'язки. Налагодження контактів із такими особами дасть можливість встановити факти, що вказують на порушення правил екологічної безпеки. Способи підтвердження інформації, отриманої від цих осіб, можуть різнитися залежно від ситуації, що складається в процесі перевірки. У багатьох випадках працівники першої

категорії можуть бути використані оперативниками для перевірки інформації, отриманої від «сторонніх» осіб. Це зумовлено їх можливістю висвітлювати наявність оперативної значущих фактів у процесі функціонування надровидобувного об'єкта. Працівники другої категорії мають доступ до внутрішньої сфери діяльності надровидобувного об'єкта й можливість висвітлювати факти, які недоступні іншим працівникам. Зокрема, службові особи, інженерно-технічні працівники, володіють оперативною значущою інформацією про причини виходу з ладу очисних споруд чи їх неправильну експлуатацію тощо. Крім того, серед рядових працівників ми виокремлюємо осіб, що працюють безпосередньо з потенційними забруднювачами на потенційних джерелах забруднення. Наприклад, це працівники очисних споруд, агрегатів газоочищення й пиловловлення, інші [4, с. 74]. З огляду на це ми виокремлюємо таку категорію осіб – носіїв оперативної значущої поведінки, як рядові працівники суб'єктів надровикористання, які можуть скоювати екологічні злочини як за своєю ініціативою, так і за вказівкою своїх керівників.

Ряд осіб наділені посадовим повноваженнями щодо контролю виконання суб'єктами надровикористання правил екологічної безпеки. З огляду на це ми виокремлюємо таку категорію осіб – носіїв оперативної значущої поведінки, як службові особи екологічного контролю. Працівників цих органів ми розглядаємо з двох позицій: як осіб, які мають можливість вчинювати злочинні дії (службові особи Державної служби геології та надр України, які сприяють без наявності достатніх підстав видачі спеціальних дозволів на видобування надр; працівники природоохоронних органів (інспектори державної екологічної інспекції, працівники еколого-експертних підрозділів, інші експерти державної екологічної експертизи тощо), які за неправомірну винагороду приховують факти невідповідності очисних споруд та інших порушень екологічної безпеки); осіб, які мають доступ до первинної інформації і зобов'язані повідомити про факт екологічного злочину внаслідок виконання посадових обов'язків (тобто це посадові особи, наприклад співробітники інспекцій).

Особи, які здійснюють незаконний видобуток корисних копалин, віднесені нами до однієї категорії, оскільки незалежно від їх функцій у процесі розробки надр (організатори або виконавці) та виду корисних копалин, які вони видобувають (державного або місцевого значення), вчинення ними екологічних злочинів не обумовлено виробничою діяльністю суб'єкта надровикористання. Ця категорія теж не є однорідною з погляду їх позиціонування як суб'єктів злочину. Зокрема, організатори незаконного видобутку корисних копалин встановлюють корупційні зв'язки з представниками місцевої влади та контролюючих органів (тому особи із цієї категорії радше є об'єктами пошуку з позиції притягання до відповідальності за вчинення екологічних злочинів); особи, які незаконно здійснюють незаконний видобуток корисних копалин, можуть бути використані для отримання інформації про екологічні злочини.

Ще одна категорія носіїв оперативної значущої поведінки – це спеціально уповноважені особи, які відповідають за проведення будівельних, днопоглиблювальних і вибухових робіт, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на об'єктах (землях, водних об'єктах, ПЗФ ті ін.), що мають природоохоронний статус. Зазначені особи в процесі своєї діяльності вчинюють злочини, пов'язані з надровикористанням (наприклад, у процесі виробничої діяльності

викопують пісок, гравій, граніти тощо і відразу використовують їх у своїй виробничій діяльності), спричиняючи тим самим шкоду екології.

Наступна категорія – це особи, які можуть отримати інформацію про злочин унаслідок виконання своїх обов'язків, що не пов'язані з виконанням природоохоронної або надроохоронної функції, і не повідомити про порушення умов екологічної безпеки. До таких належать: керівники державних підприємств, які укладають договори для проведення розвідувальних робіт для визначення корисних копалин на природоохоронних ділянках; службові особи та працівники суб'єктів господарювання (виробничо-технічний персонал підприємств, науково-дослідних інститутів, зокрема, особи, що були присутні, коли було віддано злочинні розпорядження, особи, які можуть надати інформацію про факт та причини поломки або неправильної експлуатації певного обладнання, очисних споруд; особи, які безпосередньо обслуговують механізми, технологічні лінії, очисні споруди та ін.)

Висновки. До осіб – носіїв оперативної значущої поведінки під час вчинення екологічних злочинів у сфері надровикористання належать такі категорії: відповідальні працівники суб'єктів надровикористання, які за характером своєї діяльності зобов'язані дотримуватися правил екологічної безпеки чи контролювати їх виконання іншими особами; службові особи та відповідальні працівники суб'єктів господарювання, які забезпечують виконання правил екологічної безпеки для суб'єктів надровикористання; службові особи екологічного контролю; рядові працівники суб'єктів надровикористання, які можуть скоювати екологічні злочини як за своєю ініціативою, так і за вказівкою своїх керівників; особи, які здійснюють незаконний видобуток корисних копалин; спеціально уповноважені особи, які відповідають за проведення будівельних, днопоглиблювальних і вибухових робіт, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на об'єктах (землях, водних об'єктах, ПЗФ та ін.), що мають природоохоронний статус.

Список використаних джерел

1. Дудоров О. О., Каменський Д. В., Комарницький М. В. Мовчан Р. О. Злочини проти довкілля: кримінально-правова характеристика : практ. посіб. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2014. 452 с.
2. Грицан О. А. Правові засади екологічного контролю за використанням та охороною надр : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Івано-Франківськ, 2009. 198 с.
3. Туровець Ю. М. Початковий етап розслідування злочинів проти довкілля : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Хмельницький, 2012. 222 с.
4. Книженко С. О. Криміналістична характеристика та основні положення розслідування екологічних злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2005. 207 с.
5. Вербієць А. С. Гідророзмив як спосіб незаконного видобутку бурштину-сирцю. *Актуальні проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам* : матеріали круглого столу (Дніпро, 31 травня 2019 р.). Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 131–132.
6. Тарасенко О. С. Об'єкти індивідуального профілактичного впливу злочинів, пов'язаних із землекористуванням. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави* : матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 10 квітня 2012 р.). Харків : ХНУВС, 2012. С. 318–319.
7. Максименцев М. Г. Кримінологічні засади протидії злочинності у сфері надрокористування : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2019. 498 с.
8. Ревенко О. І. Основи методики розслідування незаконного видобування вугілля : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2018. 225 с.
9. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

References

1. Dudorov, O.O., Kamenskyi, D.V., Komarnytskyi, M.V., & Movchan, R.O. (2014). *Zlochynty proty dovkillia: kryminalno-pravova kharakterystyka: prakt. Posib.* [Crimes against the environment: criminal and legal characteristics: a practical guide]. Luhansk: RVV LDUVS im. E.O. Didorenka [in Ukrainian].
2. Hrytsan, O.A. (2009). *Pravovi zasady ekolohichnoho kontroliu za vykorystanniam ta okhoronoiu nadr* [Legal principles of environmental control over the use and protection of subsoil]. *Candidate's thesis*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
3. Turovets, Yu.M. (2012). *Pochatkovyi etap rozsliduvannia zlochniv proty dovkillia* [The initial stage of the investigation of crimes against the environment]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi [in Ukrainian].
4. Knyzhenko, S.O. (2005). *Kryminalistychna kharakterystyka ta osnovni polozhennia rozsliduvannia ekolohichnykh zlochniv* [Forensic characteristics and basic provisions of the investigation of environmental crimes]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Verbiets, A.S. (2019). *Hidrorozmiv yak sposib nezakonnoho vydobutku burshtynu-syrtsiu* [Hydroerosion as a method of illegal extraction of raw amber]. *Aktualni problemy operatyvno-rozshukovoi protydii zlochnyam: materialy kruhloho stolu* [Current issues of operational-search counteraction to crimes: materials of the round table] (pp. 131–132). Dnipro: DDUVS [in Ukrainian].
6. Tarasenko, O.S. (2012). *Obiekyt individualnoho profilaktychnoho vplyvu zlochniv, poviazanykh iz zemlekorystuvanniam* [Objects of individual preventive influence of crimes related to land use]. *Suchasni problemy pravovoho, ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku derzhavy: materialy nauk.-prakt. konf.* [Modern problems of legal, economic, and social development of the state: materials of the scientific and practical conference] (pp. 318–319). Kharkiv: KhNUVS [in Ukrainian].
7. Maksimentsev, M.H. (2019). *Kryminolohichni zasady protydii zlochnynosti u sferi nadrokorystuvannia* [Criminological principles of combating crime in the field of subsoil use]. *Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
8. Revenko, O.I. (2018). *Osnovy metodyky rozsliduvannia nezakonnoho vydobuvannia vuhillia* [Fundamentals of the methodology for investigating illegal coal mining]. *Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2001). *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. № 2341-III* [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001 No. 2341-III]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy* [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine], 25–26, 131 [in Ukrainian].

Kreitor Andrii,

Deputy Chairman

(State Service of Ukraine for Food Safety and Consumer Protection, Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-6013-0550>

**PERSONS ENGAGED IN OPERATIONALLY SIGNIFICANT BEHAVIOUR
WHEN COMMITTING ENVIRONMENTAL CRIMES IN THE FIELD
OF MINERAL RESOURCE USE**

The article states that the problem of environmental damage caused by illegal mining is linked to the excessive profitability of this illegal activity, the involvement of officials (law enforcement and environmental protection agencies) who ensure the unhindered conduct of illegal activities, and, accordingly, with blatant disregard for the safety of the natural environment in the process of subsoil use. The article identifies individuals who engage in operationally significant behaviour, including the following categories: responsible employees of subsoil use entities who, by the nature of their activities, are required to comply with environmental safety rules or monitor their implementation by other persons; officials and responsible employees of business entities who ensure compliance with environmental safety rules for subsoil use entities; environmental control officials; rank-and-file employees of subsoil use entities who may commit environmental crimes either on their own initiative or on the instructions of their superiors; persons engaged in illegal extraction of minerals; specially authorised persons responsible for construction, dredging and blasting works, laying cables, pipelines and other communications at facilities (land, water bodies, protected natural areas, etc.) that have environmental protection status.

Key words: subsoil use, environmental crimes, subjects, persons, carriers of operationally significant behaviour.

Дата першого надходження статті до видання: 25.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.12.2025
Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025